

Серія поетичних антологій ДИВООВИД

Серію засновано 2007 року

Іван Лучук
ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПОЕЗІЇ

Іван Лучук

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПОЕЗІЇ

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

ББК 84(4Укр)-5
УДК 82-2
Л87

*Сектор поезізнавства
Львівського відділення Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка
Національної академії наук України*

«Історія світової поезії» може використовуватись у якості спеціалізованого підручника (із хрестоматією) для курсу світової (зарубіжної) літератури як у загальноосвітній, так і у вищій школі. Вона є оригінальним доповненням до вже існуючих підручників і хрестоматій. Головну увагу в книжці приділено саме поезії (усім видам поетичної творчості) від найдавніших часів до сьогодення у всьому просторі існування людської цивілізації. Це видання інформативного плану, насичене необхідним фактичним матеріалом про епохи, явища, постаті світового поетичного розвитку.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-408-335-2 (серія)
ISBN 978-966-10-1046-7

© Лучук Іван, 2011
© Богдан, майнові права, 2011

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

На самісінькому початку літа 1985 року, закінчуючи четвертий курс Львівського університету, я здавав екзамен із зарубіжної літератури ХХ століття. Наша викладачка поблажливо запропонувала підготувати кожному про всяк випадок списочок із десятка позапрограмних авторів, про твори яких можна було додатково розповісти в тому разі, коли відповідь на витягнутий білет виявиться недостатньою. Таким чином надавалася спромога покращити результативність. Я поперечитував *майже* всі програмні твори, а з позапрограмних мені не склало великої праці підготувати два списки: на одному аркуші я маковими літерами вписав рівно сотню поетів, про твори яких міг висловитися без якихось значних застережень, а на другому листку занотував назви півсотні прозових творів відповідної кількості авторів. Чекаючи своєї черги на іспит, я проконсультував зі своїх списків усіх бажаючих однокурсників (а таких виявилось щось із десятків, і всі з них здали на *відмінно*, до речі). Коли ж я увійшов до екзаменаційної аудиторії, то мені дістався білет про щось нормальне, а теж про антифашистську прозу чи ще якусь схожу дурню. Про нормальне я й відповів нормально, а от про дурню майже мовчав. Викладачка мені прозоро натякнула на додатковий списочок, але на мене наче мана найшла — *блок найшов*, як тоді казали. Я навіть рукою не потягнувся до лівої бокової кишені своєї світло-сірої в косу риску маринарки, де лежали складені вчетверо вікопомні аркуші. За що й отримав *добре*, а не *відмінно*, як то було на всіх попередніх іспитах із зарубіжної літератури. Коли дівчата-секретарки через рік потому, перед випуском з університету вдруковували до виписки з диплому мої оцінки, то автоматично вписали *відмінно*, після чого мусили бритвочкою ліквідувати цю начебто закономірність (нікому й до голови не приходило, що в мене із *зарубіжки* може бути не *відмінно*) і *палімпсестно* вдруковувати поверха позначку *добре*. Після екзамену ми, звичайно, пішли на пиво. Поблизу університету біля ресторану «Фестивальний» було наше улюблене місце зі столиками під парасольками, та й пиво там було постійно, на відміну від інших місць (що було не дивно, як на ті часи). Перед тим у *Жовтневому проїзді* (тепер *Крива Липа*, а колись то був *Пасаж Гавсмана*) я з іншими пиворізами купив достатньо пиріжків з лівером по чотири копійки (так званих *тошнотиків*), але *кульочків* завжди бракувало, тож пиріжки я загорнув у ті два вже непотрібні аркуші з лівої кишені. Вони так і не *вистрілили* у відповідний момент на екзамені, як *театральна дубельтівка*. Але вони ще ой як вистрелять! Пива ми випили, пиріжки з'їли, я був трохи засмучений екзаменаційною оцінкою, але не дуже, бо відчував, що повівся екстраординарно, значить — правильно. Раптом подув вітерець, ті два засмальцьовані листки здуло зі столу й понесло від «Фестивального» в бік університету. Я повернувся у пластиковому кріслі, щоби простежити за аркушиками, які зникали в повітрі, наче цигарковий дим. Далі їх гнало по тротуару, аж поки вони за університетом зовсім не зникли з овиду. От саме тоді мене й осінив задум написати свою «Історію світової поезії». Мабуть, саме тоді. Принаймні вже в наступному семестрі я прочитав молодшим *сербохорватистам* короткий (експериментальний) курс світової поезії (читав українською, а твори наводив у сербських і хорватських перекладах).

Колись я зухвало вважав, що коли б мене на певний час (на якийсь рік, припустім, чи бодай на квартал) вислати на безлюдний острів із відповідною кількістю провіанту, але без жодної книжки, щоб я нарешті написав свою «Історію світової поезії», то я завиграшки впорався б із цим завданням. Воно то так, *історію* я б написав, але це була б *фікція*, ґрунтована на викривлених масивах інформації, збереженої недосконалою пам'яттю. Ця віртуально написана історія була б цілком іншою, ніж та, яку я скомпонував за своїм письмовим столом, обклавшись цілими купами та стосами книжок. Книжна мудрість, тобто вміло чи інтуїтивно почерпнуті з книжок знання, мусить бути не лише за спиною (в пам'яті, тобто відгуділому минулому), але й перед очима (в перспективі, тобто в досяжному майбутньому), щоб можна було за наймізернішої потреби щось перевірити, щось нове взнати, щось знане переосмислити тощо. Словом, книжки постійно мусять бути під руками, бо без них ні круть, ні верть. Кажучи фігурально, володіючи відповідною (такі необхідно величезною) кількістю відповідних книжок, володіючи кузнею з інструментарієм (своїм робочим писемним верстатом), нову книжку краще й легше склепати з готового металу, а не викопувати руду й переплавляти її в допотопних горнах за добре забутими технологіями. Зрозуміло, необхідно мати знання, вміння, здібності — про це навіть зайво розводитися, бо це можна прирівняти до обов'язкової програми у фігурному катанні, лише досконало оволодівши якою, можна братися за художнє ковзання.

Для цієї книги властива неприхована, відверта *інтертекстуальність*. Відсилання й алюзії до попередніх текстів (як до стародавніх, так і до зовсім недавно написаних і щойно опублікованих) перманентно відлунюють на сторінках книги, вступаючи з ними в діалог завдяки цитаті, переосмисленню в новому контексті, в новому, за перепрошенням, дискурсі. Виникає асоціація з історією стародавнього світу, наштовхуючи на довільне, спонтанне термінологічне формулювання: *клаптикова ковдра*. Зважаючи на можливе ужиткове застосування книги у вольовій охотній самоосвіті чи у вимушеному розширенні ерудиції, такий асоціативний термін виявиться ба й доречним. Тут якимось навіть мимохіть прилаштувався постмодерний підхід. Адже саме *постмодерністська інтертекстуальність* дає ту свободу, усвідомлюючи яку, можна свою тимчасову проміжну візію вважати (теж, зрозуміло, тимчасово) ледь не істиною в останній інстанції. Принаймні, тут і зараз витворюється така ілюзія; а ілюзія, як відомо, є солодкою химерою. Зрештою (хоч від цього і крутиться в голові, наче від неможливості досягнути філологічним розумом безмежність Всесвіту), інтертекстуальність може стосуватися й майбутнього, тобто тих думок, текстів, цитат і книжок, які ще начебто не існують реально, але вже є передбачені, передчуті й невидимо вплетені у тканину тексту актуального, наявного, сформованого під конкретними палітурками. У тому ж таки постмодерному сенсі ця книга скомпонувалася як *пастиш* із власних роздумів і спостережень, фактографії та художньої (все ж поезієзнавчої) прози, цитат і переповідаць, поетичних ілюстрацій. Теж можна її назвати й *суцільною цитатою*, адже так чи інак кожен текст є наче тканиною, зітканою з цитат давніх і новочасних, чужих і власних. Зрозуміло, що найріднішими тут є *автоцитати*, зрештою — вони мають першорядне значення завдяки тому, що послужили першопоштовхами для конструювання окремих частин та їхніх конгломератів. Це по-різному можна назвати цю книгу. Це може бути й *колаж*, адже їй властива поліфонічність, інформаційна насиченість

і внутрішня варіантність, крім того, що вона є конструкцією цитат, ремінісценцій, алюзій із відносною рівністю всіх елементів і складових. Це може бути теж і *компендіум*, адже в книзі наявний стислий виклад основ історії світової поезії, та й вона є заодно й поезієзнавчим посібником. Це може бути також і *компіляція*, яка власне і є одним із різновидів інтертекстуальної практики. Компіляція хоч і має малопочесне ім'я, проте є почеснішою від плагіату; тут, до речі, плагіатом і не пахне (я його й на дух терпіти не можу), бо постмодерний інтертекстуаліст нічого не привласнює, він автоматично є власником усього, що йому лягає на думку, під перо, на клавіатуру. (Все добре сказане — моє, — писав Сенека; Петрарка ж писав, що всі сказані ним слова — не його). Це, зрештою, може бути й просто *коментар*; але так було б уже занадто просто. Якщо це й коментар (або ж *фрагментарний коментар*), то він є не лише поясненням текстів, тлумаченням творів, він є радше *нотатками на певну тему*, яка тут хоч і розпливчасто глобалізована, проте й відносно чітко конкретизована. Можна висловити сміливе припущення (яке схожим чином, либонь, ословлювалося вже стократно чи тисячократно), що літературознавство від найдавніших своїх глибин і в найширших своїх просторах було і є власне *коментарем до коментарю*, а поезієзнавство й поготів.

Явища, поняття та персоналії для розгляду чи бодай згадування в книзі (як і поетичні текстові ілюстрації) я вибирав, звичайно, на свій розсуд, керуючись власними знаннями й уподобаннями. Авторський суб'єктивний відбір, безумовно, певним чином співпадає з об'єктивною картиною, рамки якої розпливаються в тумані, а там за туманами — нові рамки в нових туманах знову розпливаються. Деякою мірою на відбір впливала наявність (чи навпаки відсутність) українських перекладів поетичних текстів, авторських чи анонімних. Я не збирався охоплювати одним махом (хоча й одним махом сімох побивахом) неохопне, проте децю таки вдалося охопити: *біг через гребельку — сховавши води крапельку, біг через місточок — сховавши кленовий листочок*. Структура книги напрочуд проста. До кожного з десяти розділів книги додано по *антологічному апендиксу* — проміжній вставці з поетичними ілюстраціями, тобто тими творами, які я відсіяв для видання. Деякі перекладні версії довелося робити самому спеціально, щоб заповнити зяючі лакуни. З цими апендиксами все начебто зрозуміло — вони є вставними додатками з відповідними поетичними текстами й у своїй сукупності творять наче *мініантологію* світової поезії. Стосовно самих розділів книги, мушу коротесенько й наперед аргументувати їхнє розташування, бо самим розділам і їхнім внутрішнім параграфам властиві певні *хронологічні зсуви*, тобто відчувається напізир стихійна *хронотопна вібрація*, яка проте виправдана особистісними засадами архітекtonіки фоліанта. Територіально домінантною є поезія Європи, хоча й Азії заслужено відведено достатньо місця, а ще зовсім трішки Африці й Америці. Із *топосом* усе більш-менш ясно, а от *хронос* потребує ремарок. Загальні рамки в основному строго хронологічні. Перший розділ присвячено (крім загальних, а ля методологічних, параграфів) найдавнішій відомій нам поезії людської цивілізації, а десятий розділ — поезії ХХ століття. Другий розділ розглядає давньоєврейську поезію (яка увійшла до Святого Письма), давньоіндійську, «Авесту», «Доа Де цзін» та ще трьох китайських поетів, які в часі дуже відірвалися від Лао Цзи, проте туди доштовані задля «китайської єдності», бо потім їм би місця могло і не знайтися, хоч вони й творили значно пізніше грецьких

і римських поетів із третього розділу, а ближче до санскритських, арабських, перських і візантійських поетів із розділу четвертого. П'ятий розділ присвячено європейській середньовічній поезії, а шостий — поетам Відродження. У сьомому розділі перкинуто місток між Заходом і Сходом десь від пізнього середньовіччя до XVIII століття, коли забриніли на обрії нові часи. Восьмий розділ простежує лінію від бароко до романтизму. А розділ дев'ятий споглядає зародження модерної поезії в межах XIX — початку XX століття. З десятого вже згаданого розділу *постмодернізм та іже з ним* перекидають кладку в нове тисячоліття. Така загальна архітектоніка книги, яка утряслася після припасовування нових версій багатьох попередніх відкинутих автоцензурою варіантів. Бібліографія вказує не лише на джерела, з яких вибрано поетичні ілюстрації, але й на ті маячки, за якими легше орієнтуватися в морі цього конкретного інтертексту. Перевидання (глибоко надіюсь, що такі будуть) своєї «Історії світової поезії» я маю намір значно переробляти й доповнювати вже зі становища оновленого інтертекстуального досвіду. Як це буде виглядати — буде видно. Принаймні, точно знаю, що зможу відмовитися від послуг свого alter ego Уліссея і що антологічні апендикси компенсую чимось іншим.

Ця книга є моєю першою спробою такого масштабу та спрямування. А жодна спроба, тим паче перша, не застрахована від помилок. Це не строго наукова монографія, і не прикладний посібник для початківців. Це все ж і радше *письменницька* книга, хоча і з цілими розсипами наукових елементів, та й цільовим відносно дидактичним призначенням. Це *поезієзнавчий* витвір, опус постмодерного інтертекстуала, авторська візія, особистісний вибір. Коли наприпочатку дев'яностих років минулого століття я вигадав був *поезієзнавство*, то шукаючи й застерігаючи для нього місце десь поміж наукою й художньою літературою, небавом дійшов висновку, що «в ідеалі поезієзнавство і само хотіло б бути поезією». Раз є таке благородне бажання, то гріх було б його не задовольнити. У контексті ж *варіацій на теми Аристотеля* я колись відстоював (і таки, зрештою, відстояв, але лише сам перед собою) священне авторове *право на помилку в поезії*, квінтесенційно сформульоване таким реченням: «Коли левиця з гривною женеться за оленицею з рогами — це може бути поетичною картиною навіть у тому випадку, коли б насправді олені полювали на левів».

Львів, 7 липня (на Івана Купала) 2007

Іван Лучук

I. (ВСТУПНІ ЗАУВАГИ). ВИНИКНЕННЯ ПОЕЗІЇ. ШУМЕР, ВАВИЛОН, ЄГИПЕТ

§ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОЕЗІЇ

Кожна людина, навіть нехотючи, так чи інак у своєму житті стикається з поезією. Бо поезія є настільки багатограним поняттям, що оминути її просто неможливо. Від найширших і найглибинніших сенсів аж до найпримітивніших і банальних своїх виражень вона виявляє власну присутність у людському бутті. Матиме рацію і той, хто завужуватиме її до елементарного римування, і той, хто відчуватиме її вселенську присутність. І кожен має право на власний погляд щодо неї.

По-різному можна трактувати поняття, виражене словом «поезія». Існує безліч авторських визначень поезії, найпростіших і щонайскладніших, найакадемічніших і найметафоричніших, найвлучніших і найнезграбніших. Та все ж не побіймось спершу заглянути до деяких словників. Одинадцятитомний словник української мови подає чотири значеннєві блоки тлумачення цього слова: 1) «словесна художня творчість; мистецтво художнього відображення дійсності у словесних образах»; 2) «твори, написані віршами, ритмізованою мовою; протилежне *проза*»; «сукупність віршованих творів якого-небудь народу, епохи, суспільної групи і т. ін.»; «художня творчість якого-небудь поета, групи поетів з погляду її особливостей, характерних ознак»; 3) «окремий твір, написаний ритмізованою мовою; вірш»; 4) *переносно* «що-небудь прекрасне, величне, піднесене, що глибоко впливає на почуття, уяву»; «взагалі що-небудь таке, що хвилює, діє на уяву».

Із кожним із цих визначень і підвизначень можна тією чи іншою мірою погодитися. Але годі вибрати щось найоптимальніше. Лапідарніше та сконденсованіше подає визначення слова «поезія» Анатолій Івченко у своєму тлумачному словнику української мови: 1) «літературна творчість, яка охоплює твори, написані віршами, ритмізованою мовою»; 2) «літературний твір, який передає індивідуальні внутрішні відчуття, переживання, емоції і переконання»; 3) *переносно* «що-небудь піднесене, ніжне і витончене». Тут автор більше зосереджує увагу на власне літературі, залишаючи поза кадром інші види творчості, не лише словесні й художні, а й звукові, які виявляються для нас архіважливими.

Позаяк слово «поезія» іншомовного (грецького) походження, то знайдемо його тлумачення й у всіх існуючих наших словниках іншомовних (чужомовних) слів. Проте спектр цих значень буде здебільшого збігатися з дефініціями із тлумачних словників. Є також чимало визначень у літературознавчих і термінологічних

словниках, а також у посібниках із теорії літератури. Але й так зрозуміло, що поезія — це творчість і словесна, і мовна, і художня, і ритмізована, і звукова, і зорова, і образна, і віршована, і прекрасна, і ще бозна-яка.

У найсвіжішому виданні, а саме в українській «Літературознавчій енциклопедії», автором-укладачем якої є Юрій Ковалів, мало б бути сказане чи не *останнє слово* наразі на предмет визначення поезії, приблизно третину (початкову) з якого варто тут навести: «**По́езія** (нім. *Dichtung*, *Poesie*, англ. *poetry*, франц. *poésie*, польс. *poezja*, рос. *поэзия*, від грец. *poiēsis*: *творчість*) — артистично-словесна творчість, відмінне від прози ритмічно організоване мовлення, що постає на основі конкретно-історичної версифікаційної системи, відзначається особливим образним ладом, тропейним насиченням. Таке розмежування творчості засвідчив Арістотель, протиставляючи метризований і простий різновиди письма. Римляни поглибили його погляд, застосовуючи віршову мову (*versa oratio*) на противагу простій мові (*prosa oratio*). До віршової мови відносили епос, лірику, драму, до простої — оповідну та ораторську, філософську прозу. Інколи П[оезію], за Арістотелем, ототожнювали з “техне” — вмінням робити красиві речі, що спростовував І. Франко у трактаті “Із секретів поетичної творчості”. Вживається термін і в традиційно ширшому розумінні як мистецтво слова, як художня література, виповнена особливим одухотвореним сенсом:

*Поезія — це завжди неповторність,
Якийсь безсмертний дотик до душі
(Ліна Костенко).*

В. Барка (“Уваги про поезію старовинну і сучасну”) зазначав: “Поезія становить собою один із найцінніших дарів Духа людини, щоб утішити її в клопотах, понурості і в темноті матеріального існування”. Він водночас зауважував (“Необхідність поезії”), що вона готує душу “для її вічності в небесних оселях”. П[оезія] може мати й переносне значення чарівності, привабливості. Семантичне навантаження П[оезії] конкретніше, видове порівняно з родовим поняттям “лірика”. П[оезія] виявляє свою мистецьку автономію, формуючи іншу реальність, асоціативно пов’язану з культурою та доквіллям. Тому спроби однобічного її розгляду в контексті зовнішніх чинників, перетворення на засіб маніпулювання позаестетичними системами призводять до її дискредитації. Ґрунтуючись на ірраціональності світосприйняття, П[оезія] відрізняється від логічних структур, потребує недовомленості, однак її надмір, на думку Е. А. По (“Філософія творчості”), може завдати П[оезії] шкоди. Цим вона відрізняється від прози з притаманним їй виразним логічним компонентом, який посилює частку раціональних ознак у наративі, орієнтується на прояснену однозначність вислову. П[оезія] часто схильна до мальовничості, колористики, наближаючись до малярства, але, на відміну від

ЗМІСТ

Переднє слово	6
-------------------------	---

I. (Вступні зауваги). Виникнення поезії. Шумер, Вавилон, Єгипет

§ 1. Визначення поезії.	9
§ 2. Думки про походження поезії	12
§ 3. Мистецтво поетичне.	15
§ 4. Поезія українська — слов'янська — європейська — світова.	23
§ 5. Візуальність найдавнішої поезії.	26
§ 6. Шумерська поезія	27
§ 7. Гільгамеш. «Енума еліш»	27
§ 8. Вавилонські гімни й молитви	32
§ 9. Лірика Єгипту	34
§ 10. Угаритський епос	38

Антологічний апендикс I

[Шумерська поезія]. Місто — зв'язок землі і неба...; Якби не мати моя...; Коли я, володарка, сяла в небесах...; Благородна діва стоїть на вулиці...	41
Про того, хто бачив усе... (Епос про Гільгамеша). Таблиця I	49
Коли вгорі... (Поема про створіння світу). Таблиця I.	56
[Вавилонські гімни й молитви]. Гімн до найвищого бога; Іштара мовить; Молитва до невідомих богів.	61
[Давньоєгипетська лірика]. Ліричні пісні давнього Єгипту (1–10)	68
[Угаритський епос]	71
[Фрагмент оповіді про Силача Балу] «Він вогонь поставив у домі...»	71
[Фрагмент оповіді про священний шлюб] «О муже! Чоловіче!...»	72
[Фрагменти оповіді про Карату] «Військо його могутнє дуже...»; «Джерело ріки, земля і небо!...»	72
[Фрагменти оповіді про Акхіта] «Як змія шипить, зашипіла Анату...»; «Я посвячу могутні ливанські дерева...»; «Забажай життя, Акхіте-звитяжцю...»; «Не обдурюй мене, цнотливице...»	73

II. Палестина, Індія, «Авеста», Китай

§ 1. «Книга Іова».	75
§ 2. «Псалтир»	76
§ 3. «Еклезіяст»	81
§ 4. «Пісня пісень»	82
§ 5. «Рігведа»	91
§ 6. «Махабгарата» та «Рамаїяна».	94
§ 7. «Авеста»	98
§ 8. Лао Цзи, «Дао Де цзін»	101
§ 9. Ван Вей.	102
§ 10. Лі Бо і Ду Фу	104

Антологічний апендикс II

Книга Іова (38–41)	108
------------------------------	-----

Псалтир. Псалми 1, 42 (41), 84 (83), 104 (103), 136 (135)	112
Еклезіяст (11)	115
Пісня пісень (4–6)	116
Рігведа. Гімни Агні (I–II); До Вішну; Народна пісня при чавленні Соми; П'яний Індра	119
Махабгарата. Велика битва Кауравів з Пандавами	122
Рамааяна. Готуються коронувати Раму	128
[Зороастр]. Географічна поема з «Авести» (перша частина книги «Вендідад») . . .	131
Лао Цзи. Дао Де цзін. Розділи 4, 11, 29.	133
Ван Вей. З'єднані вірші; Тішуся прохолодою; Жартома темою вірша зробив кам'яну брилу; З віршів, написаних випадково; Жіночі думи наприкінці весни; Осіннього вечора сиджу сам-один.	134
Лі Бо. Проводжаю друга; Осінні почуття; Жартома присвячую моєму другові Ду Фу; Розважаюсь; Дружині; Ніяк не одержу вина	138
Ду Фу. Весняного дня згадую Лі Бо; Блукаю на краю неба; Позбуваюся спогадів; Оплакую Ченьтао; Падає сніг; Самотній лелека	141

III. Антична поезія: Греція і Рим

§ 1. Гомер	143
§ 2. Сапфо й Алкей	144
§ 3. Архілох. Піндар і Вакхлід	146
§ 4. Грецькі трагіки	147
§ 5. Елліністична поезія. Епіграматисти	148
§ 6. Катулл	152
§ 7. Вергілій	154
§ 8. Гораций	155
§ 9. Овідій	158
§ 10. Тібулл і Сульпіція. Марціал	163

Антологічний апендикс III

Гомер. Одіссея. Пісня перша (вірші 1–79)	164
Сапфо. 16 [Єлена й Анакторія]; 31 [До дівоньки]; 105А [Путивочка]; 111 [Прославна пісня]; 168В [Селена й Сапфо]	166
Алкей. «Міддю сяє великий дім...»; «Не розумію звади поміж вітрів...»; «Зевса- батька й Леди сини могутні...»; «Досить, кажуть, бід на Пріама спало...»; «І день, і ніч веселощів повен дім...»	168
Архілох. Лихоліття; Ніч удень	170
Піндар. Перша піфійська ода до Герона	171
Вакхлід. Тесеї	175
Каллімах. Відповідь тельхінам	177
Руфін. Еротики	178
Катулл. III. Жалобний плач по горобейчику; XLIX. До Ціцерона; L. Про поетичне дозвілля; LI. Сапфічні строфи; LXXXV. Поет про себе	179
Вергілій. Енеїда. Книга перша (вірші 1–33)	181
Гораций. Оди. Книга третя. 10. До Ліки; 21. До амфори; 30. До Мельпомени . . .	183

<i>Овідій</i> . Любовні елегії. Книга друга, 7 («Доки я щораз нове звинувачення слухати маю?»); Сумні елегії. Книга четверта, 10 [Життя поета].	185
<i>Тібулл</i> . До прихильного божества; Уродини Сульпіції; Епіграма.	189
<i>Сульпіція</i> . Сповнене поривання; Невдалий день народження; Зустріч у Римі; Несита ревність; Печаль непоборна; Записка.	191
<i>Марціал</i> . Ксенії.	193

IV. Санскритська поезія, арабський світ, Персія, Візантія, поезія слов'ян

§ 1. Калідаса.	195
§ 2. Бгартріхарі.	198
§ 3. Класична арабська поезія.	198
§ 4. Абу-ль-Ала Мааррі.	201
§ 5. Омар Хайям.	203
§ 6. Джалаледдін Румі.	206
§ 7. Шамседдін Гафіз.	207
§ 8. Візантійська поезія.	215
§ 9. Слов'янські народні та молитвословні вірші.	218
§ 10. Костянтин Солунський — св. Кирило.	219

Антологічний апендикс IV

<i>Калідаса</i> . Хмара-Вістун. Частина перша (1–5).	222
<i>Бгартріхарі</i> . Нещасне кохання; Муки кохання; Не гай часу!; Самотність старості; Нікчемність життя; Гідність людська; Оздоба мужчини.	223
<i>Аль Харіс Ібн Хілліза</i> . Битва.	224
<i>Імру Уль Кайс</i> . «Я пробрався яром...».	224
<i>Ібн Аль Хаджіб</i> . Піраміди.	225
<i>Аш Шаріф Ар Раді</i> . «Коли стемніло вже...».	225
<i>Абу-ль-Ала Мааррі</i> . Вірші з «Люзумійят» (I–VIII).	225
<i>Омар Хайям</i> . Рубаї (44, 54, 66, 77, 108, 128, 139, 156, 174, 186, 210, 232, 243, 252, 299).	229
<i>Джалаледдін Румі</i> . Газелі з «Великого дивану».	231
<i>Шамседдін Гафіз</i> . «Коли туркенья, що в Ширазі...»; «В прихилище п'яниць і магів...»; «Давно листів не шле мені кохана...»; «Я бачив, як ангели вчора...»; «Хоч я постарівся, зігнувся й знемощів...»; «О ти, що так пишаєшся собою...»; «Я по троянду в сад спустився на світанні...».	235
Християнські епіграми.	240
<i>Григорій Богослов</i> . Сходи цноти.	241
<i>Роман Сладкопівець</i> . Гімн.	241
<i>Йоан Дамаскин</i> . Ямбічний канон на Різдво Христове (Пісня 9).	243
<i>Теодор Студит</i> . До монастирського кухаря.	243
[<i>Костянтин Преславський</i>]. Молитва абеткова.	244
[<i>Костянтин Солунський — св. Кирило</i>]. Молитви святого Кирила.	245

V. Середньовічна європейська поезія

§ 1. Еддична поезія.	247
------------------------------	-----

§ 2. Поезія скальдів	248
§ 3. Англосаксонська й ірландська лірика	254
§ 4. Пісня про Роланда	254
§ 5. Пісня про мого Сіда	255
§ 6. Пісня про Нібелунгів	257
§ 7. Поезія вагантів	259
§ 8. Куртуазна лірика	260
§ 9. Солодкий новий стиль	267
§ 10. Данте	268

Антологічний апендикс V

Старша Едда. Виправа по молот	273
<i>Брагі Старий Боддасон</i> . Строфа з «Драпи Рагнара»	277
<i>Сігват Тордарсон</i> . Віса (<i>дротткветт</i>)	277
<i>Гаральд Гардраді</i> . Пісня про дівчину з руської країни	277
Беовульф (<i>фрагменти</i>)	279
Вульф і Еадвакер	280
<i>[Давньоірландська лірика]</i> . Писець у лісі; Плавання Брана, сина Фебала (<i>фрагмент</i>); Монах та його улюблений кіт; Вибір Кормака, сина Куйленнайна	281
Пісня про Роланда. Розділи I–X	283
Пісня про мого Сіда. Розділи CXLI–CXLIV	288
Пісня про Нібелунгів. Пригода перша: Сон Крімгільди; Пригода друга: Про Зігфріда	290
Карміна Бурана (<i>фрагмент</i>)	295
Дівочий аркан (<i>Carmina Virgana, фрагмент</i>)	296
<i>Маркабрюн</i> . Пасторела; Романс	297
<i>Бернарт де Вентадорн</i> . Канцона	301
<i>Джауфре Рюдель</i> . Канцона	302
<i>Бертран де Борн</i> . Сирвента	304
<i>Пейре Відаль</i> . Канцона	306
<i>Конон де Бетюн</i> . Пісня про похід	307
<i>Гас Брюле</i> . Пісня	309
<i>Тібо де Шампань</i> . Пісня; «О, коли б міг про неї забути...»	310
<i>Колен Мюзе</i> . Хто хоче слухати Мюзе; Коли прибув додому я	311
Жіночі танці (<i>сім середньовічних віршів</i>)	313
<i>Вальтер фон дер Фогельвайде</i> . «Де тінь од липи...»	315
<i>Пан Вольфрам фон Ешенбах</i> . «Ти співом скрите кохання...»	316
<i>Конрад з Вюрцбурга</i> . «Де на рожу опадає...»	317
<i>Конрадін Гогенштауфен</i> . «Мене так тішить май, коли...»	318
<i>Гвідо Гвініцеллі</i> . «У серці благородному живе...»	319
<i>Гвідо Кавальканті</i> . «О, хто вона, що йде, щоб очі дивувати...»	319
<i>Чіно да Пістоя</i> . Сонет 109	320
<i>Данте Аліґ'єрі</i> . Божественна Комедія. Пекло. Пісня перша	321

VI. Поезія Відродження

§ 1. Франческо Петрарка	325
§ 2. Франсуа Війон	327
§ 3. Лудовіко Аріосто та Торквато Тассо	330
§ 4. Мікеланджело Буонарроті	330
§ 5. Поезія Плеяди. П'єр де Ронсар і Жоашен Дю Белле	330
§ 6. Піренейське Відродження. Луїш ді Камоїнш і Луїс де Гонгора	332
§ 7. Вільям Шекспір	336
§ 8. Ян Кохановський	343
§ 9. Хорватська (далматинська) поезія	344
§ 10. Українська латиномовна поезія	347

Антологічний апендикс VI

<i>Франческо Петрарка</i> . Сонети 19, 35, 132, 311, 312, 319	349
<i>Франсуа Війон</i> . Балада поетичного турніру в Блюа; Послання до приятелів; Епітафія Війона у формі балади	352
<i>Лудовіко Аріосто</i> . Терцини	355
<i>Торквато Тассо</i> . Із поеми «Звільнений Єрусалим»	357
<i>Мікеланджело Буонарроті</i> . Сонети IV, VI, XX, XXI	360
<i>П'єр де Ронсар</i> . «Так, я просту кохаю дівку...»; «Як Бахус в дім заходить мій...»; «Хотів би я безжурним юнаком...»; Станси; «Як тільки творчий дух камена запалалила...»	362
<i>Жоашен Дю Белле</i> . Сонети 4, 7, 10, 11, 14	366
<i>Луїш ді Камоїнш</i> . Лузіади. Пісня перша. Розділи I–XX	368
<i>Луїс де Гонгора</i> . Сонет («Іще гаряче золото не в силі...»); Сонет («Вже тричі Аквілон несамовитий...»); Поліфем і Галатея (уривок з поеми)	373
<i>Вільям Шекспір</i> . Сонети 4, 19, 20, 27, 118, 152	376
<i>Ян Кохановський</i> . Пісні. З другої книги (I–III)	379
<i>Шишко Менчетич</i> . Посвята; Блаженна ти і всі твої красоти; Поет	383
<i>Джоре Држич</i> . Ой, знайшла дівчина; Дівчинонька ружі рвала; Немає кращої	384
<i>Мавро Ветранович</i> . Писання у поміч поетам; Німці, ланці, сурмачі, найманці	386
<i>Динко Раніна</i> . Дубровнику; Горе поетові, котрий вірші Шишкові і Джорині привласнив; Надгробок Шишмунда Менчетича	389
<i>Доминко Златарич</i> . Я зневажаю ніч; У похвалу спокою і здоровому глуздові	390
<i>Юній Палмотич</i> . Кожен з нас вдячний рідній місцині	391
<i>Іван Бунич-Вучич</i> . Дай мені пити!	393
<i>Іван Гундулич</i> . Із поеми «Осман»	394
<i>Юрій Дрогобич</i> . Вступ до книги «Прогностична оцінка 1483 року»	397
<i>Павло Кросненський</i> . Похвала поезії	398
<i>Георгій Тичинський</i> . Елегіакон...	401
<i>Іван Туробінський</i> . До чительника	402
<i>Іван Домбровський</i> . Клію (з «Дніпрових камен»).	402

VII. Захід і Схід: від пізнього середньовіччя до нових часів

§ 1. Джеффри Чосер	406
§ 2. Алішер Навої	407
§ 3. Сербський народний епос	408
§ 4. Поезія Кримського ханства	409
§ 5. Джон Донн	410
§ 6. Мацуо Басьо	411
§ 7. Жан Ляфонтен	416
§ 8. Цанджан-джамцо	417
§ 9. Крістіонас Донелайтіс	421
§ 10. Давид Гурамішвілі	421

Антологічний апендикс VII

<i>Джеффри Чосер</i> . Кентерберійські оповідки. Пролог (<i>фрагменти</i>)	422
<i>Алішер Навої</i> . Фархад і Шірін. Розділ перший: Народження Фархада	426
[<i>Сербський народний епос</i>]. Марко Королевич і віла; Цар Лазар і цариця Милиця	432
<i>Абдулмеджид Ефенді</i> . Душа (<i>газель</i>)	441
<i>Герай Хан Менглі Перший</i> . Гита	441
<i>Бора Гази Герай Хан Газаї</i> . Проста душа (<i>газель</i>)	442
<i>Бахадир Герай Хан Резмі</i> . Скупа на виказ (<i>газель</i>)	442
<i>Герай Хан Менглі Другий</i> . Газель	443
<i>Джон Донн</i> . Пісня; «Вона сконала. Все як є вмира...»; З «Доброчесних сонетів» (II, X)	443
<i>Мацуо Басьо</i> . Пора котячого женихання; Соловей; Жабка; Сакура; Квіти сакури	446
<i>Жан Ляфонтен</i> . Коник і Мураха; Крук і Лис; Вовк і Пес; Пацюк-анахорет	453
<i>Цанджан-джамцо</i> . «Як лошиця втече...»	456
<i>Крістіонас Донелайтіс</i> . Чотири доби року (<i>фрагмент із першої частини поеми — «Радощі весни»</i>).	456
<i>Давид Гурамішвілі</i> . Зубівка	458

VIII. Від бароко до романтизму

§ 1. Джамбаттіста Маріно	460
§ 2. Джон Мільтон	460
§ 3. Андреас Гріфіус	461
§ 4. Ян Анджей Морштин	462
§ 5. Українське бароко. Іван Величковський	462
§ 6. Карл Мікаель Бельман	464
§ 7. Вільям Блейк	466
§ 8. Гете та Шіллер	467
§ 9. Байрон, Шеллі, Кітс	470
§ 10. Слов'янський романтизм. Шевченко, Міцкевич, Пушкін	475

Антологічний апендикс VIII

<i>Джамбаттіста Маріно</i> . Адоніс (<i>уринок з поеми</i>); Зорі	478
---	-----

<i>Джон Мільтон</i> . Пам'яті Шекспіра, 1630 р.; Його ясновельможності генералові Кромвелю у травні 1652 р.; З приводу недавнього вбивства у П'ємонті; Утрачений рай (уринок)	481
<i>Андреас Гріфіус</i> . До портрета Миколая Коперника; Оплаканий; До Євгенії; Плач батьківщини року 1636-го; Vanitas vanitatum et omnia vanitas.	484
<i>Ян Анджей Морштин</i> . Про себе; До загиблого	487
<i>Іван Величковський</i> . Зі збірки «Млеко»: Ехо; Рак літеральний; Рак словний; Порядний непорядок; Єдиногласний; Остання штучка; Автор до чителника.	488
<i>Карл Мікаель Бельман</i> . Пісні Фредмана. Пісня № 35	490
<i>Вільям Блейк</i> . Весна; Вечірня пісня; Сон; Тигр	492
<i>Йоганн Вольфганг Гете</i> . Невгасима любов; Нічна пісня мандрівника; Пісня мандрівника; Пісня духів над водами; Лісовий король	494
<i>Фрідріх Шіллер</i> . Сільська серенада; Ода радості; Дифірамб	498
<i>Джордж Гордон Байрон</i> . До леді; Перепливши із Сестоса в Абідос; Графині Блессінгтон	503
<i>Персі Біші Шеллі</i> . Ода західному вітрові.	505
<i>Джон Кітс</i> . До грецької урни; Модерне кохання; До kota пані Рейнольдс	508
<i>Тарас Шевченко</i> . Доля; Муза; Слава	510
<i>Адам Міцкевич</i> . Алушта вдень; Алушта вночі.	513
<i>Олександр Пушкін</i> . Жуковському; До А. П. Керн	514

ІХ. Зародження модерної поезії в широкому розумінні

§ 1. Едгар Аллан По	516
§ 2. Шарль Бодлер	518
§ 3. Волт Вітмен	522
§ 4. Емілі Дікінсон	525
§ 5. Джозуе Кардуччі	529
§ 6. Поль Верлен	529
§ 7. Артюр Рембо	531
§ 8. Еміль Верхарн	534
§ 9. Ендре Аді	534
§ 10. Рабіндранат Тагор	536

Антологічний апендикс ІХ

<i>Едгар Аллан По</i> . Крук.	539
<i>Шарль Бодлер</i> . Альбатрос; Дон Жуан у пеклі; Падло; Душа вина; Окаянні жінки; Метаморфози вампіра	542
<i>Волт Вітмен</i> . Із «Пісні про себе» (1–7)	547
<i>Емілі Дікінсон</i> . «Рушати до неба?»; «Свою частку ночі витерпіти...»; «Бджола в танку між віт...»; «О дикі ночі...»; «Що — як чекать не стане сили...»; «Трава так мало має діл...»; «Коштовна спорохніла втіха...»; «Стояти певно любить кедр...»; «Хотіла б вільно пурхать я...»; «Ледь знав симпатію мотиль...»	553
<i>Джозуе Кардуччі</i> . Рим; Джузеппе Гарібальді; Вергілій	559

<i>Поль Верлен</i> . Nevermore; Осіння пісня; Пісня невинних (редакція перша: ямб); Пісня невинняток (друга редакція: хорей); «Один одного слід у цьому житті прощати...»; Поетичне мистецтво; Томління.	561
<i>Артур Рембо</i> . Моя циганерія; Семилітні поети; Шукачки вошей; Голосівки; П'яний корабель.	566
<i>Еміль Верхарн</i> . Листопад; Видовища; Хвала людському тілу; О ніжно-ніжно.	572
<i>Ендре Аді</i> . Я — Гога і Магога син; Видіння на болоті; Гра рук; Пожилець готелів; На вустах Леди.	577
<i>Рабіндранат Тагор</i> . Джібондебота; Через сто літ віднині; Доля (Карма); Втрачена мить; Вік поета.	581

Х. Модерна поезія: деякі напрямки та тенденції

§ 1. Райнер Марія Рільке.	588
§ 2. Гійом Аполлінер.	591
§ 3. Ісікава Такубоку.	593
§ 4. Томас Стернз Еліот.	594
§ 5. Федеріко Гарсія Лорка.	597
§ 6. Богдан-Ігор Антонич.	598
§ 7. Духовна поезія. Кароль Войтила.	600
§ 8. Конкретна поезія. Ернст Яндль.	601
§ 9. Балканський міфологізм. Васко Попа.	602
§ 10. Постмодернізм та іже з ним. Поетичний ар'єргард.	604

Антологічний апендикс Х

<i>Райнер Марія Рільке</i> . Дитинство; Сьома елегія (із «Дуїнянських елегій»); Стигли ябка, груші і банани (із «Сонетів до Орфея»).	609
<i>Гійом Аполлінер</i> . Міст Мірабо; Багаття; Місячне сяйво; Руда вродливиця.	613
<i>Ісікава Такубоку</i> . Танка із збірки «Сумні іграшки» (1, 2, 3, 5, 10, 24, 31, 34, 53, 64, 102, 164, 181, 193).	617
<i>Томас Стернз Еліот</i> . Бернт Нортон (із «Чотирьох квартетів»).	619
<i>Федеріко Гарсія Лорка</i> . Виросла оливина; Ніч і німіч; Пісня всохлого помаранчевого дерева; Про царівну Місяцівну; Гітара.	624
<i>Богдан-Ігор Антонич</i> . Батьківщина; Перша глава Біблії; Сурми останнього дня.	628
<i>Кароль Войтила</i> . Євангелія; Розвиток мови.	629
<i>Ернст Яндль</i> . Ряд; Епоха численних змін; Над чим тепер працюю; Семеро дітей; Я — мене.	631
<i>Васко Попа</i> . Кість кості.	632
ЛУГОСАД:	
<i>Іван Лучук</i> . Дещо про того Іваська.	635
<i>Назар Гончар</i> . Насамкінець світу.	636
<i>Роман Садловський</i> . Текст.	636

Бібліографія.	638
-----------------------	-----

Навчальне видання

Хрестоматія

Іван Лучук

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПОЕЗІЇ

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Іван Лучук*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Комп'ютерна верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 20.10.2010. Формат 70х100/16. Папір офсетний.

Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 54,6. Умовн. фарбо-відб. 54,6.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48

E-mail: publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com, www.bohdan-books.com

Лучук І. В.

Л87 Історія світової поезії. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. — 672 с.

ISBN 978-966-408-335-2 (серія)

ISBN 978-966-10-1046-7

“Історія світової поезії” може використовуватись у якості спеціалізованого підручника (із хрестоматією) для курсу світової (зарубіжної) літератури як у загальноосвітній, так і у вищій школі. Вона є оригінальним доповненням до вже існуючих підручників і хрестоматій. Головну увагу в книжці приділено саме поезії (усім видам поетичної творчості) від найдавніших часів до сьогодення у всьому просторі існування людської цивілізації. Це видання інформативного плану, насичене необхідним фактичним матеріалом про епохи, явища, постаті світового поетичного розвитку.

Для учнів, учителів, студентів, викладачів, усіх словесників.

ББК 84(4Укр)-5
УДК 82-1(477)

ISBN 9789661010467

9 | 789661 | 010467